

Sait Çetinoğlu: 1915 Soykırımı Bağlamında Kürt-Ermeni Tarih Muhasebesi

Posted on 01/06/2015

Dostum Hovsep Hayreni'nin çalışmalarını değerlendiren bir sunuş yazmak son derece zordur. Zira O kılı kırk yaran titiz bir araştırmacıdır. Bu bakımdan yazıları üzerinde konuşurken ve yazarken de onun gibi titiz ve özenli olmak gerekir.

Tarihi Ermenistan'da, Ermeni- Kürt - Kızılbaş başta olmak üzere halkların birbirleriyle olan ilişkileri konusunda bir elin parmaklarını geçemeyen araştırmaların yanına Hovsep, kapsamlı, 1915 Soykırımı odaklı yüz yıllık süreci inceleyen, irdeleyen ve yorumlayan bir araştırma eklemiştir. Halklar arasındaki ilişkilerin yanında, bu ilişkilere etki eden şahsiyetler de inceleme kapsamına alınmış, denek taşına oturtulmuştur. Denek taşına oturtulan bir diğer olgu da 1915 Soykırımına ilişkin seçici vicdandır. Hovsep burada kişileri, toplumları ve olguları sorgulayarak dikkatli bir dille okuyucularıyla paylaşır. Bu dil aynı zamanda adaleti arayan bir dildir.

Kısaca elinizdeki kitap bu konudaki araştırmaların başında ve türünün en mükemmel örneklerinden biri olmasının yanında, halklar arasındaki ilişkilerin, tarihsel bir süreç içinde nasıl incelenerek günümüze ışık tutan bir perspektifle okuyucularla buluşacağının örneğini verir. İlişkilerin olumlu olumsuz yanlarını tartar, inişli çıkışlı dönemleri, nedenlerini ve sonuçlarını irdeler.

Hovsep, çalışmasıyla bir bakıma halklar arasındaki ilişkilerin incelenme ve yorumlanma perspektifini ve yöntemini paylaşır. Bu yüzden elinizdeki kitap aynı zamanda bir yöntem kitabıdır. Kürtler ve Kürdistan zerine hele Ermeni-Kürt ilişkileri üzerine konuşmak ve yazmak son derece zordur. Tepkiler pusuda bekler. Yazdığın her sözcük vatan-millet-Fırat

süzgecinden geçmek zorundadır.

Hovsep, bu sırat köprüsünü, bu handikapı başarıyla aşan önemli kalemlerdendir. O, seçtiği sözcüklerle, tarihten günümüze bölgedeki ilişkilere ayna tutarken bir an bile objektifliğinden ayrılmaz, duygusal davranmaz. Her bir yazının her bir sözcüğü titiz bir düşünce ve dille kaleme alınmıştır. Böyle netameli bir alanda yanlış bulduğu ve milliyetçi tarafgirlik olarak gördüğü yorumları eleştirirken, tersi yönde haksızlık etmemek için azami özeni gösterir.

Bu bakımdan bu alandaki yazıları sabırsızlıkla beklenen en saygın kalemlerden biridir. Bu çalışmanın, HovsepHayreni'nin uzun sayılabilecek zaman aralığında bir çok yerde yazdığı ancak bütünlüklü bir perspektif içinde birbirini tamamlayan yazıları ve konuşmalarının bir araya toplanarak oluşturulması, klasik bir derleme olarak anlaşılmalıdır. Yazıların bilinçli bir tercihin ürünü olarak birbirinin devamı niteliğinde olması birçok can alıcı sorunun birbiriyle ilintisini ortaya serdiği gibi, bu yazılar birçok bakımdan can yakıcı güncel sorunlara müdahaleyi içermektedir. Bu kurgu, sorunları birbirleriyle bağlantısını kaynaklarıyla birlikte görmemizi ve daha kolay anlamamızı sağlar.

İncelemenin bütünde-fonunda sorunların 1915 itibariyle donduğunu görmek mümkündür. Uyarıları dikkatle incelenerek göz önüne alınacak bilge niteliklere sahiptir. O coğrafyada çözüm 1915 Soykırımını ile çok sıkı bir bağ ile bağlıdır:

Kürt milliyetçiliği ve tarihyazımı bu alanda soykırımın sonuçlarından pekala istifade etmiş ve halen de etmektedir. Evet Ermeni halkına mezar edilen Batı Ermenistan siyasi ve hukuki olarak Kürdistan'a dönüşemedi, yine Türk devletine kaldı. Ama demografik ve kültürel olarak geçmişte olmadığı kadar Kürdistan hüviyeti kazandı.

HovsepHayreni'nin bu sözleri boşa söylenmiş sözler değildir. Ölçülmüş tartılmış ve paylaşılmıştır.

Eline sağlık Hovsep...

İyi okumalar dostlar...

